

вістю перевищення повноважень або зловживання правом поліцейського. Тим більше, що наразі активно обговорюється тематика презумпції правоти поліцейського. Тож громадський контроль повинен бути простим і результативним.

1. Поліція і громадянське суспільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://m.stud.com.ua/40807/pravo/politsiya_gromadyanske_suspilstvo

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>

Чуриков Дмитро Сергійович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІЦІЄЮ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ОБІГУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку України стан законності та правопорядку забезпечується виконанням громадянами своїх прав та обов'язків, а поліцією та іншими державними органами – покладених на них завдань і функцій. Важливе місце в цій сфері займає державний, і в більшості своїй адміністративний примус. На сьогодні це обумовлено тим, що адміністративний примус дає можливість оперативно та ефективно здійснювати вплив. Право застосування ряду адміністративно-запобіжних заходів працівниками поліції закріплено у Законі України "Про Національну поліцію". Але, як стверджують Ю.П. Битяк, В.В. Зуй, А.Т. Комзюк, адміністративно-запобіжним заходам властиві певні особливості, які характеризують їх місце в єдиній системі заходів адміністративного примусу, а суть цих особливостей в тому, що адміністративно-запобіжні заходи тісно пов'язані із заходами припинення та заходами стягнення [4]. Тобто застосування заходів адміністративного примусу виникає в момент виявлення можливості вчинення адміністративного правопорушення. "На відміну від заходів адміністративного припинення, – стверджує А.Т. Комзюк, – адміністративно-запобіжні заходи не переривають безпосередньо правопорушення, а попереджають, відвертають його вчинення" [6].

Перелік адміністративно-запобіжних заходів, які застосовуються поліцією, визначені Законом України "Про Національну поліцію". Це перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які

перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування; інформаційно-аналітична діяльність. О.М. Бандурка взяття на облік і офіційне застереження відносить до заходів адміністративного припинення, не вважає це запобіжним засобом [1].

Уся система адміністративно-запобіжних заходів характеризується правоохоронним впливом. Щодо критеріїв поділу адміністративно-запобіжних заходів, то одним із основних критеріїв є поділ за об'єктами впливу: застосовуються до окремих громадян; застосовуються до юридичних осіб; застосовуються як до окремих громадян, так і до юридичних осіб. Важливе значення для характеристики адміністративно-запобіжних заходів має форма їх процесуального вираження. Вони можуть мати вияв у письмовій чи неписьмовій формі, коли реалізуються шляхом певних дій. Доцільно внести зміни до КУпАП, а саме: доповнити зміст існуючих статей, якими передбачені адміністративні правопорушення у сфері обігу спеціальних засобів самооборони, наприклад, зазначити які дії є порушенням застосування правил спеціальних засобів самооборони, що в цілому буде сприяти більш ефективній діяльності поліції. Таким чином, адміністративно-запобіжні заходи посідають чільне місце в системі адміністративного примусу, мають попереджувальний, профілактичний характер, їх застосування дозволяє в цілому не допустити вчинення правопорушення.

Як зазначає Є.О. Безсмертний, “під адміністративним примусом слід розуміти застосування передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу щодо правозобов'язаних суб'єктів, які піддаються дії їх негативних наслідків, морального, особистого, майнового, організаційного чи іншого характеру з метою покарання за вчинене правопорушення в інтересах припинення чи попередження протиправних дій, подолання шкідливих наслідків, а також з метою забезпечення громадської безпеки і правопорядку” [3].

Однак Д.М. Бахрах [2] зазначає, що примус – це особлива реакція органів і осіб, наділених владою, на факт правопорушення, оскільки запобіжні заходи можуть застосовуватися і без скоєння правопорушень (заборона руху на окремих ділянках шляхів для забезпечення безпеки громадян чи транспортних засобів, обов'язковий медичний огляд деяких категорій працівників і т. ін.). Адміністративно-запобіжні заходи в ряді випадків виступають попередниками застосування заходів припинення (попередження про застосування зброї, спеціальних засобів), а також адміністративних стягнень (через систему заходів припинення).

Аналізуючи вищезазначену систему адміністративно-запобіжних заходів, можна виділити такі завдання, які передбачає застосування вищевказаних заходів: недопущення правопорушень; забезпечення публічної безпеки і правопорядку; попередження можливих негативних наслідків правопорушень.

Як зазначає О.П. Ключніченко, профілактичну мету мають і інші запобіжні заходи, підкреслюючи, що певні обмеження прав громадян у разі застосування адміністративно-запобіжних заходів диктуються особливими умовами, вони мають вимушений характер, безпосередньою метою мають необхідність забезпечення громадської безпеки. І називав він такі заходи заходами

адміністративного забезпечення [5].

Отже, підводячи підсумок, необхідно зазначити, що метою застосування заходів адміністративного примусу державними органами, в тому числі і поліцією, перш за все є попередження або запобігання адміністративним правопорушенням, також і в сфері обігу спеціальних засобів самооборони. Але необхідно враховувати, що в теперішній час відбувається перехід від карально-репресивної функції до публічно-сервісної, що, у свою чергу, означає, що міліція повинна надавати державні послуги. Тобто в цілому у вказаній діяльності повинен домінувати не адміністративний примус, а інші заходи, наприклад, заохочення та переконання. Але не можна повністю здійснювати попередження правопорушень шляхом діяльності поліції та інших державних органів, необхідно щоб держава приділяла увагу вихованню правової культури та правової свідомості у громадян.

1. Бандурка О.М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / О.М. Бандурка. – Х., 1994. – 18 с.

2. Бахрах Д.Н. Меры административного пресечения / Д.Н. Бахрах // Административная ответственность и гарантия её законности. – Пермь, 1969. – 178 с.

3. Безсмертний Є.О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Є.О. Безсмертний. – Х., 1997. – 20 с.

4. Битяк Ю.П. Адміністративний примус в Україні. Адміністративна відповідальність : тексти лекцій / Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. – Х., 1994. – 44 с.

5. Ключниченко А.П. Меры административного принуждения, применяемые милицией. Особенности. Классификация. Системовыражение : учеб. пособие / А.П. Ключниченко. – К. : РИО КВШ, 1979. – 88 с.

6. Комзюк А.Т. Адміністративно-запобіжні заходи: сутність, система та компетенція поліції щодо їх застосування : збірн. наук. статей. ДІВС при ДНУ / А.Т. Комзюк. – Донецьк, 2002. – № 1. – С. 45–53.